

La Vida Al Centre: manifest i propostes per una transició ecosocial

MANIFEST

Les economies i els ritmes actuals de vida en les societats capitalistes del nord global han generat greus desequilibris ambientals -crisi climàtica, pèrdua de biodiversitat, exhauriment del petroli, contaminació, etc.- i greus desigualtats i injustícies socials a escala planetària. La COVID-19 ha propiciat una aturada en sec, evidenciant la crisi sistèmica i multidimensional que vivim, fent visibles les vulnerabilitats del nostre sistema econòmic i les nostres societats. La crisi sanitària ha precipitat la urgència de dibuixar un nou paradigma social i econòmic, i especialment, aquí a casa nostra, on depèn gairebé de manera exclusiva del sector turístic, el més afectat per la paralització de l'activitat econòmica global. Ara és el moment de canviar de rumb i de construir conjuntament les bases per a una nova manera de viure a aquestes illes.

Calen actuacions urgents de rescat social, reduir les desigualtats, aturar les inèrcies destructives, decreixen en l'ús de recursos, atendre l'emergència climàtica, canviar els patrons actuals de producció, consum i desplaçaments, i desmercantilitzar la vida. Per això cal deixar de creure que podem superar aquesta situació perpetuant el mateix model socioeconòmic que ens ha duit fins aquí. Ens cal i podem dibuixar i definir unes noves regles del joc econòmic, social, ecològic i polític. Un paradigma que posi al centre la vida, i en especial les demandes i els sabers de la cultura de les cures. Un paradigma en que els valors feministes siguin part de la resposta al que està passant, un paradigma basat en la justícia social i climàtica, l'amor a la vida, que entengui que depenem de la supervivència del planeta per sobreviure nosaltres, que garanteixi els drets fonamentals per a viure una vida digna des de la cooperació i el suport mutu, i que ens permeti convertir-nos en una comunitat més resilient.

A casa nostra, l'especialització turística ens ha fet especialment vulnerables. L'aturada obligada derivada de la crisi sanitària i els greus impactes econòmics i socials que se'n derivaran, a més dels greus impactes ecològics, econòmics i socials, generats, tant local com globalment, pel turisme, obliga a plantejar de manera urgent una transició política, ecològica, econòmica i social enfocada a disminuir la dependència quasi exclusiva d'aquest sector. Cal definir una estratègia de decreixement turístic consensuada que ens prepari per a afrontar millor el futur i evitar el col·lapse ecològic i social. No podem seguir ignorant la intensitat energètica, material i social del turisme, és a dir, l'elevat consum de territori, aigua i energia, i la generació massiva de residus i emissions de gasos d'efecte hivernacle que provoca; els impactes derivats de la gentrificació i precarització i d'una economia especulativa i rentista; les importants desigualtats i inequitats socials i de gènere que acompanyen el seu creixement; la vulnerabilitat d'una societat enfocada a ser una societat al servei del turisme.

Vivim una crisi sistèmica a escala local i global, que ha generat greus desequilibris ecològics i atempta contra la reproducció de la vida. Si no entenem la gravetat de la situació, les mesures que es prenguin ens tornaran a abocar a una societat encara més debilitada i fràgil, més vulnerable i amb menys possibilitats d'encarar amb èxit les properes crisi que, si o si, haurem d'afrontar i que se'ns acumulen sota el paraigües de la 'crisi socioecològica' conseqüència del sistema socioeconòmic actual: la crisi climàtica, l'exhauriment de materials, la crisi energètica, una nova pandèmia o la crisi social i de cures que ja vivim, només per posar-ne alguns exemples.

És cert que la situació que ara vivim és una situació sense precedents i excepcional, però és només una de les tantes que genera i generarà el nostre model socioeconòmic i polític actual. Volem, per tant, **una transició econòmica, social i ecològica i sabem que és tan possible com urgent i necessària** per evitar el col·lapse cap al que ens dirigim.

Feim, idò, **una crida a col·lectius, entitats i a la ciutadania en general a signar aquest manifest per tal d'exigir que la sortida de la crisi sanitària tengui com a pilars fonamentals la justícia social, climàtica i ambiental i la cura del territori i les persones, com a base d'una nova economia.**

PROPOSTES

Demanam, en primer lloc que es generi l'espai necessari de debat amb tots els actors socials, polítics i empresarials a través d'una taula de diàleg social ampliada per a avançar en **l'aprofundiment democràtic en la presa de decisions** necessari per invertir una **revisió dels pressupostos** amb l'objectiu de reordenar prioritats i, posteriorment, reenfocar les polítiques per fer possible aquesta transició socioecològica que posi la vida al centre.

A més, els signants del manifest proposam les següents mesures com a punt de partida en els àmbits que consideram essencials per al nou i urgent escenari de diversificació i transició socioecològica:

Àmbit social i de cures

Àmbit laboral

Model econòmic

Àmbit agroecològic

Àmbit turístic

Àmbit territorial i ambiental

Àmbit educatiu

Per a la participació i la democràcia

Àmbit social i de cures

1. Impulsar un **pla de rescat social i de reorientació laboral** per a les treballadores i treballadors dels sectors directament i indirectament vinculats amb el sector turístic i altres sectors afectats directament per l'actual situació de crisi econòmica.
2. Implantar la **Renda Bàsica** que, com a tal, ha de ser incondicional, universal i suficient.
3. **Defensa i reforç dels serveis públics** necessaris i de qualitat pel benestar de tota la ciutadania com són la sanitat, l'educació i els serveis socials o serveis de cures (places públiques residències, escoletes, atenció domiciliària a dependents).
4. Invertir els recursos necessaris per garantir una **educació pública, de qualitat i ecofeminista**, que incideixi especialment en l'educació afectivo-sexual des d'edats primerenques i es vagi reforçant fins a l'adolescència.
5. **Gestió pública de les residències**, no es pot mercantilitzar la salut i el benestar, ja que, com s'ha vist això té conseqüències molt greus i considerem que és essencial que aquestes estructures tornin al sector públic, qui ha d'assumir la cura de la gent gran en cas en que les famílies no s'en puguin fer càrrec.
6. **Prevenir la violència contra les dones**, lluitar contra totes les expressions de la violència masclista i garantir la protecció i l'assistència de totes aquelles dones i nins/es víctimes de violència de gènere. Demanam que es destinin recursos a la formació amb perspectiva de gènere de totes les professionals implicades, a la creació d'habitatges d'acollida, a l'assessorament legal, l'atenció psicològica i en oferir formació i sortides laborals a aquelles dones que estiguin en situació de dependència econòmica amb els seus agressors.
7. **Acabar amb la tracta i l'explotació sexual de dones i nines** que es veuen immerses en les xarxes de prostitució, negoci que augmenta els seus beneficis cada estiu amb l'arribada dels turistes. Que les institucions ofereixin alternatives laborals a totes les dones que ho necessitin, així com assistència sanitària i psicològica. Exigim que es

persegueixin i es sancionin les xarxes organitzades d'explotació de menors, els proxenetes i els clients, no a les prostitutes.

8. Repensar el lloc que hauria d'ocupar la gent gran en la nostra societat. Cal **abandonar l'escala de valors imposada pel sistema capitalista i patriarcal** lligada merament a la productivitat dels individus. Apostam per donar més suport a les famílies perquè la gent gran pugui continuar vivint dins el seu entorn familiar i no hagin de recórrer necessàriament a les residències. Les unitats familiars han de poder assumir els seus padrins i pradines, de forma corresponsable entre homes i dones. A major precarització menys possibilitats tenim de cuidar-nos.
9. **Garantir pensions dignes** per assegurar la màxima autonomia de la tercera edat.
10. **Visibilitzar i posar en valor -econòmica i socialment – el treball de cures** (en l'àmbit sanitari, domèstic, de neteja,...) i dotar els serveis socials locals d'eines per a ajudar a les dones que es dediquen a les cures, professionalment o en l'àmbit familiar.
11. **Regularització** a totes les persones que resideixen a Espanya. Ningú sense papers, ningú sense drets.
12. **Dotar de recursos l'Atenció Primària del Sistema Públic de Salut** per a la creació de grups de recolzament a la maternitat i les cuidadores (ja existeixen a alguns centres sanitaris).
13. **Garantir les dotacions econòmiques necessàries per a l'abastiment dels menjadors socials** -amb alimentació local i saludable- i allotjaments de persones amb risc d'exclusió social perquè puguin atendre al creixent nombre de persones que no disposen de recursos i que previsiblement anirà en augment.

Àmbit laboral

1. Assegurar unes **condicions laborals segures i dignes** per a tothom i l'eliminació de contractes fets (temporals, pràctiques, etc.).
2. Impulsar un **pla de formació** per a la generació de competències socials en els nous àmbits de producció vinculats a la nova economia. Cal una programació exprés de formació professional i oficis, perquè en 2 o 3 anys tinguem persones formades per poder anar diversificant el sistema productiu.
3. **Evitar en tots els casos la feminització de cap professió**, ja sigui en la creació de nous llocs de feina o en la reimplantació dels ja existents, com és el cas de les cambres de pis o les cuidadores de gent gran, ja que no són sinó el resultat d'estereotips socials i donen com a resultat condicions laborals precàries, desiguals i injustes basades en el menyspreu de la tasca que desenvolupen.
4. **Impulsar mesures de repartiment de treball**, menys hores laborals i més flexibilitat per la reconciliació familiar.
5. Canvis en la normativa laboral de **les persones que treballen al servei domèstic o de cures** de les persones perquè gaudeixin dels mateixos drets que les altres persones treballadores i garantir la regularització de les treballadores sense papers.

Model econòmic

1. **Reenfocar la política econòmica** cap a sectors productius dirigits a **garantir la reproducció de la vida, a l'economia de les cures, a la recuperació de sobiranes (alimentària, energètica, econòmica) i a la resiliència**, que generin llocs de treball remunerat en condicions sociolaborals dignes, amb criteris d'economia ecològica, social i solidària, i garantint l'equitat de gènere:
 - a. **Impulsar com a nínxol d'ocupació l'economia de la cura**. Visibilitzar i reconèixer econòmicament i socialment el treball de cures (en l'àmbit sanitari, domèstic, de neteja...)
 - b. Invertir en la **producció agrària ecològica, en la recuperació estratègica de sòl fèrtil i la pesca artesanal** en front de la pesca d'arrossegament com a objectius estratègics cap a l'assoliment d'un major grau d'autoabastiment i, en definitiva, de sobirania alimentària. És imprescindible desenvolupar polítiques per al suport a les famílies pageses, que mantenen finques de policultiu amb

- ramaderia extensiva, així com la regeneració d'infraestructures agràries d'escala local i cooperatives, tan malmeses en els darrers anys.
- c. Promoure l'**autosuficiència i la sobirania energètica** incentivant l'autoconsum.
 - d. Promoure l'**economia i les activitats vinculades a la reparació i la reutilització** de productes i materials, així com les activitats laborals relacionades amb les energies renovables.
 - e. Promoure la **rehabilitació d'edificis i espais urbans**, per optimitzar el seu metabolisme, i utilitzar el que ja està construït, enlloc de incentivar la construcció nova.
 - f. Impulsar la **reorientació del sector de la construcció i empreses auxiliars cap a la rehabilitació** d'edificis per garantir el dret a l'habitatge , impulsar l'eficiència energètica del parc construït i donar resposta a l'emergència climàtica i ambiental.
 - g. Promoure la **circularitat dels sistemes i dels materials**, lliures de tòxics, que garanteixi el subministrament de recursos -matèries primeres secundàries-segurs i a llarg termini dins el propi territori
2. **Arrelar l'economia al territori, relocalitzant, simplificant i escurçant els circuits econòmics.** Major inversió pública en la reactivació/creació d'activitats empresarials i de cooperatives vinculades a la producció neta, l'ecodisseny, l'artesania, tèxtil, la manufactura de qualitat i la producció artística i cultural, enfocats a cobrir especialment i en allò possible la demanda interna i que tinguin un impacte social i ambiental positiu.
 3. La **recuperació i conservació de la biodiversitat** com a eix estratègic de futur. Fomentar i valoritzar la producció de bens i realització de serveis lligats a la protecció i aprofitament sostenible del medi natural, com a mitjà per a la creació d'**economia local i lligada a la protecció**.
 4. Promoure **pactes locals per fomentar la diversificació econòmica**, l'economia social i solidària i la producció i consum pel desenvolupament local a Mallorca.
 5. Una aposta clara i ferma per part de les administracions amb l'**economia social i solidària**, ja que és portadora dels valors que permetran un canvi del sistema econòmic. Cal desenvolupar polítiques clares d'impuls per donar continuat a les experiències actuals i engegar-ne de noves, com:
 - a. noves línies d'ajudes específiques;
 - b. dotació de fons de contingència per a garantir la seva continuïtat, posar a la seva disposició eines i mitjans d'assessorament, així com infraestructures en desús;
 - c. generar experiències pilot de transformació del sector turístic (monopoli) a altres sectors;
 - d. incentivar experiències on els propis treballadors siguin protagonistes, com per exemple fomentar el relleu d'empreses fallides a treballadors i donar suport a projectes i iniciatives comunitaris d'ajuda;
 - e. desenvolupar la llei de contractació pública mol especialment en els aspectes de reserva de mercat i clàusules socials.
 6. Foment i ajudes per impulsar el **moviment cooperatiu**, per exemple subvencionant 100% el projecte si al final hi ha la creació d'una cooperativa i la generació d'al menys 2 llocs de feina.
 7. La implantació i generalització de la **compra pública responsable** amb paràmetres de proximitat.
 8. **R+D+I** bàsica i especialitzada, des d'òrgans públics i vinculats a la UIB, enfocada a la **resiliència i la mitigació i adaptació a la crisi climàtica**.
 9. Activar **polítiques contra la tinença abusiva i especulativa d'actius immobiliaris**. **Polítiques actives contra la gentrificació** turística dels barris, pobles i ciutats.

10. **No rescatar a grans empreses**, sobretot les més contaminants o assentades en paradisos fiscals, amb doblers públics, **ni permetre la privatització de serveis públics essencials**. No es pot mercantilitzar la salut i benestar de les persones.
11. **Revisió de la fiscalitat, amb ajuts als sectors socials més vulnerables** i la implicació activa i solidària de les grans empreses com una de les mesures per a la redistribució de la riquesa. Cal combatre totes les desigualtats creixents, plurals i interconnectades, com la fiscalitat, la precarietat, l'austericidi i el poder corporatiu.
12. Exigir des de les institucions locals a l'Estat, que es revisi la normativa fiscal que permet la evasió fiscal i l'escassa tributació de les grans empreses i corporacions. **Lluitar contra la evasió i la elusió fiscal** com a manera de qüestionar l'acaparament dels recursos del planeta per una minoria.
13. Desenvolupar una **política fiscal verda finalista** que gravi les activitats que fan un ús abusiu dels recursos naturals i del territori i que destini els diners recaptats a la seva conservació i protecció i no a la promoció i al rescat de les activitats generadores dels mals ambientals que pretén corregir.
14. Activar mecanismes de **control públic i social de les activitats econòmiques essencials** o estratègiques
15. **Control públic de l'economia submergida** i de la manca de compliment de les lleis per part de molts sectors. Establir condicions i disposar dels mitjans humans i materials per dur-ne el control.

Àmbit agroecològic

1. Dotar el camp balear de les **eines i recursos necessaris que permetin recuperar-lo** per caminar cap a l'assoliment d'un major grau d'autoabastiment en tots els aliments i, en definitiva, de més sobirania alimentària.
2. Contemplar la **producció agrària ecològica i l'Agroecologia com a sector estratègic**. Fan falta mesures ambicioses per fer arribar aquest tipus d'agricultura als pagesos i pageses convencionals. Si ara ja hi ha més demanda que oferta en aliments eco frescos, suposa una oportunitat per al territori i la comunitat.
3. **Acostar els aliments ecològics locals a tots els segments de la població** pels beneficis socials, econòmics, ambientals i de salut comprovats.
4. La **regeneració d'infraestructures agràries d'escala local i cooperatives**, tan malmeses en els darrers anys. Potenciar estructures per a la comercialització col·lectiva, centrals de compres i vendes, i fomentar grups de consum i canals curts.
5. **Transgènics NO**. Fer efectiva la declaració del Parlament de les Illes Balears com a Territori lliure de transgènics i aplicar les restriccions que inicia la Llei Agrària.
6. Desenvolupament d'una **normativa d'elaboració artesana per a petits productors i fomentar els obradors compartits**, com estan fent altres països com França, a fi de facilitar la sortida dels productes agraris.
7. **Facilitar l'accés a la terra** per a professionals en actiu i per a qui s'hi vulguin dedicar. Creim que l'agricultura és una alternativa vàlida per a les persones que quedin a l'atur els pròxims mesos.
8. Desenvolupar un **contracte agrari territorial** que doni cobertura a la tasca que fan els pagesos en la preservació dels béns fons i dels serveis ecosistèmics, més enllà de la mateixa producció d'aliments. Els contractes agraris són garantia per al **manteniment del mosaic agroforestal, finques de policultiu i d'una pagesia de petita escala, diversa i biodiversa**.
9. **Acompanyament tècnic als joves agricultors** que s'incorporen a l'activitat agrària, així com als pagesos ja instal·lats, per redirigir-los cap a tècniques més respectuoses. És per això que cal una formació estable i un acompanyament tècnic continuat, real.
10. **Fomentar la compra pública responsable**. En menjadors d'escoles i escoles, geriàtrics, hospitals públics, s'hauria d'obligar a les empreses concessionàries d'aquests serveis a introduir un percentatge d'aliments ecològics locals als seus menús.

11. Aplicar polítiques per a la **prevenció de l'erosió i deteriorament de sòl fèrtil**, que passin per incrementar-ne la matèria orgànica i el **manteniment de la ramaderia extensiva**, tan important des del punt de vista de tancament de cicles de nutrients a la mateixa finca.
12. Una **fiscalitat agrària adaptada** al tipus d'agricultura i ramaderia que es practica. S'ha de fer efectiu el principi de "qui contamina paga" i internalitzar els costos ambientals de models agroalimentaris més agressius.
13. Fomentar la **investigació i l'innovació agroecològica** tenint sempre com a referència **els coneixements tradicionals i la biodiversitat cultivada** dins i fora de les universitats, no només en termes de millores agronòmiques sinó també amb aspectes socials, econòmics i culturals. Especial referència a la creació de noves varietats de base local i races autòctones, lliures de drets, i adaptades a les condicions climàtiques presents i futures.

Àmbit turístic

1. **Polítiques actives i planificades de desturistització progressiva de l'economia**, apostant per la diversificació, i reconsideració del model turístic post-pandèmic atenent també l'emergència climàtica.
2. **No rescatar el sector turístic**, ni empreses vinculades (AENA, aerolínies, capitals turístics sostinguts per fons d'inversió, etc.) agreujant el deute públic.
3. Promoure un **canvi en el model turístic** vers la proximitat i la complementarietat amb els sectors econòmics essencials.
4. Implementar mesures que **internalitzin els costos socials i ambientals** de les empreses turístiques i **redistribueixin els beneficis del turisme**.
5. **Revisió de les regulacions autonòmiques d'ordenació turística**, amb la introducció de mesures per a la disminució d'unitats d'allotjament, incorporació de plantilles mínimes, i garantirà que les infraestructures garanteixen la salut laboral i la prevenció de riscos de les persones treballadores.
6. **Reduir el nombre de visitants** que ens arriben per aire i per mar atenent l'impacte negatiu sobre el canvi climàtic d'aquestes lògiques de transport i oci. En aquest sentit, cal paralitzar cautelament tots els instruments de planificació d'infraestructures de transport -turístic – i no permetre ni avalar cap ampliació d'operativitat i vols a l'aeroport de Palma. Cal reclamar de forma decidida la competència en gestió de d'aquestes infraestructures com a principals portes d'entrada de turistes.
7. Reducció del transport individual turístic (ej. rentacars)
8. **Pla de reducció de places turístiques**: actuar de manera contundent sobre les places turístiques il·legals: sancionar i suprimir. Reduir la capacitat d'allotjament turístic, tant places, hoteleres i com les de lloguer vacacional.
9. **Protegir la població de l'especulació immobiliària** reduint dràsticament el nombre de pisos turístics per tal de tornar-los al parc d'habitatge de lloguer, així com adoptar mesures que impedeixin al circuit financer global depredar territoris, ciutats i barris.
10. **Aturar tota la despesa en promoció turística**.
11. **Paralitzar els projectes i inversions en desestacionalització** i enfocar-les a les polítiques de diversificació econòmica i formació.
12. En relació a l'**Impost de Turisme Sostenible**, demanem que el seu fons es destini íntegrament a finançar projectes que estiguin en la línia de la diversificació i transició socioecològica i en aquest sentit es financin exclusivament projectes que vagin en la línia dels següents punts:
 - a. de protecció, preservació, recuperació i adaptació del medi natural, rural, agrari i marí com a objectius estratègics de diversificació econòmica enfocada a una economia d'autoabastament, per reduir la nostra vulnerabilitat i assumir els límits materials i de recursos del nostre territori i generar un model menys intensiu en consum de recursos que no tenim i menys generador de desequilibris ambientals com la crisi climàtica i socials;

- b. impuls de projectes de recerca científica, desenvolupament i innovació tecnològica que contribueixin a la diversificació econòmica, la lluita contra el canvi climàtic, l'adaptació als canvis que induirà el desequilibri climàtic (fertilitat, disponibilitat de recursos hídrics, accés a recursos energètics, etc.);
- c. millora de la formació i ocupacions vinculades als objectius a) i b) esmentats. Foment de l'ocupació d'acord amb l'estratègia de resiliència plantejada en aquestes propostes de diversificació i transició socioecològica.

Àmbit territorial i ambiental

1. **Garantir que no es redueixen les exigències de protecció ambientals**, ni s'elimini legislació en la matèria amb l'excusa de relançar l'economia atès el context de crisi socioecològica que vivim.
2. **Paralització cautelar de totes les planificacions de nous desenvolupaments territorials i urbanístics i infraestructures**, mentre s'emprèn una **revisió estratègica i d'urgència, en el marc de l'escenari d'emergència climàtica i canvi de model productiu post COVID**. Cal revisar tots, els instruments de planificació i els paràmetres de creixement i garantir la preservació i protecció del sòl rústic amb l'objecte de potenciar la rendibilitat agrària i connectar biològicament i territorialment el sòl rústic. S'ha de garantir que els sòls agraris i forestals siguin preservats, desclassificar tots els sòls urbans i urbanitzables i prohibició l'edificació i la construcció d'infraestructures als sòls més fèrtils.
3. **Impulsar canvis normatius** en les polítiques d'ús i gestió del sòl, urbanístiques i de transport, d'acord l'escenari d'emergència climàtica.
4. **Ampliar la xarxa d'espais naturals protegits, terrestres i marins** incorporant les zones ecològicament rellevants que no gaudeixen encara de prou nivell de protecció i **reenfocar la seva gestió** prioritzant la recuperació i conservació de les espècies i els hàbitats naturals i el garantiment de les seves funcions ecològiques i ambientals, per davant de la resta d'usos com l'aprofitament turístic. **Dotar-los de recursos suficients** per a la seva gestió, i d'**instruments de planificació estratègica** a llarg, mig i curt termini conseqüents amb els seus objectius.
5. Establir un **marc legal eficaç** per aconseguir els objectius de recuperació i conservació. La revisió de la LECO és una urgència.
6. Promoure l'**adequada catalogació de les espècies amenaçades**, elaborar i sobretot complir els plans corresponents i dotar-los dels mitjans suficients.
7. **Reforçar la base legal** i els criteris tècnics per al desenvolupament de activitats i projectes que puguin lesionar els valors naturals emparats per les directives europees d'aus i hàbitats
8. Incorporar la **bioseguretat com a línia estratègica** i amb implicacions a totes les àrees de gestió de les diferents administracions, establint un marc legal suficient i operatiu. Incrementar els controls en l'arribada de mercaderies biològiques vives, en especial les destinades a l'agricultura, la ramaderia, la jardineria i la tinença d'animals.
9. **Impulsar mesures per afavorir l'abastiment local de planter**, llavors i productes de jardineria, a partir de la producció pròpia, reduint-ne la importació, i amb espècies pròpies o adaptades a les nostres condicions ambientals.
10. **Mitigar l'impacte d'espècies invasores sobre la biodiversitat**, amb campanyes d'eliminació i de conscienciació social i promoure el control biològic de plagues forestals i agràries. Cal una estratègia per a l'eliminació o reducció en l'ús de biocides al medi natural i agrari, a tots els nivells de responsabilitat però començant per les pròpies administracions públiques.
11. **Aturar la construcció de més infraestructures viàries** (autopistes, carreteres, enllaços, variants,...) i *reorientar les inversions* a reduir la xarxa viària destinada al transport motoritzat i a millorar la combinació de sistemes de mobilitat basats en el transport públic, xarxa de bicicletes i peatonal.

12. **Promoure i habilitar espais per l'ús de la bicicleta** en detriment del vehicle privat, com a mesura de salut i per reduir la contaminació ambiental; crear una xarxa ciclista i peatonal segregada que comuniqui tots els municipis de les illes.
13. Millorar la “**cultura de l'aigua**” fomentant els sistemes d'estalvi d'aigua (bioconstrucció, sistemes de regadiu, reutilització emmagatzament...) i la seva reutilització (depuració terciària) tant a l'administració com als grans consumidors. Taxació progressiva en funció del consum per desincentivar els abusos. Evitar la sobreexplotació i contaminació de l'aigua i disminuir la utilització d'aigua dessalada i l'abocament d'aigües residuals (abocament zero). Impulsar les inversions per a la reducció de les pèrdues en les xarxes municipals de subministrament d'aigua.
14. **Reduir la generació de residus** implementant una estratègia de circularitat i residu zero, incentivant i invertint en ecodisseny, restauració i reutilització, reparació, reciclatge i minimitzant els tractaments finalistes com la incineració i l'abocament.
15. Reduir la **càrrega tòxica** dels productes de consum per protegir la salut de les persones i els ecosistemes

Àmbit educatiu

- És objectiu primordial aconseguir una **educació pública**, gratuïta, laica, equitativa, inclusiva, integral, amb igualtat de gènere i d'oportunitats i, per respecte al nostre poble, en català. La seva missió principal és formar **ciutadanes i ciutadans del món que viuen en una terra concreta que és Mallorca** (... que són les Illes Balears).
- L'educació forma part essencial de la nostra vida perquè ens fa créixer i ens dóna sentit crític com a persones i com a societat. És urgent la constant **formació en valors** personals i de tota la nostra societat. Hem de construir sense dilació una societat cada dia més humana, universal, solidària i respectuosa amb les persones i el medi ambient. Aquesta és el fonament ètic de tota actuació.
- Les **persones** —i no el guany econòmic— han de ser sempre el centre de tota educació formal i no formal. Per tant, l'educació ha d'arribar a tots els àmbits: infància, joventut, gent gran i tota la ciutadania.
- **L'educació de la ciutadania** ha d'anar més enllà de la institució escolar i de la comunitat educativa. Cal que s'hi integrin tots els **medis de comunicació**, els quals tenen gran responsabilitat en el pensament i progrés de la gent.
- La cura i educació de la infància, la joventut, la gent gran i de tota la ciutadania també és responsabilitat dels **ajuntaments i entitats ciutadanes, entitats socials i del tercer sector** (empreses d'inserció, discapacitats, voluntariat...).
- Cal un **treball conjunt** entre conselleries (Educació, Sanitat, Benestar Social...), municipis i conjunt d'entitats (ciutadanes, socials, tercer sector).
- S'han de destinar tots els **recursos i pressupost necessari** per aconseguir una educació pública de qualitat.
- És imprescindible **incloure l'emergència climàtica i ambiental en el sistema educatiu**. La crisi ambiental del moment ha de ser present a l'aula, d'acord amb la demanda dels moviments ecologistes de no amagar la veritat sobre aquestes amenaces. La qüestió ha de ser tractada de manera transversal: no és un contingut circumscrit a les àrees “de ciències”. Cal parlar-ne de manera adequada a cada etapa educativa, i posant l'èmfasi en les alternatives. Cal també fer entendre el lligam entre les dinàmiques globals i les locals
- La millor manera de fer present l'emergència ambiental a l'escola és **incorporar una competència ecosocial**, que no deslligui els aspectes purament científics de la crisi de les seves implicacions socials i econòmiques. Cal partir de la idea que el planeta és finit i que s'han de repartir els recursos disponibles de manera justa entre els pobles i entre les generacions.
- Fer de l'escola una eina per a una societat més justa ha de començar per la **democratització dels centres**: la participació de tota la comunitat educativa en la definició del que vol fer cada centre és el millor aprenentatge per a la democràcia.

- S'ha de millorar molt la gestió ambiental dels centres educatius de tots els nivells, amb un nou impuls als programes d'aspectes com estalvi energètic, estalvi d'aigua, minimització de residus, eliminació de plàstics, solarització, etc. Hi han de col·laborar les administracions ambiental i educativa.
- Cal un programa massiu de formació del professorat en matèria d'emergència ambiental i climàtica, que inclogui tant formació en els aspectes científics com en les seves implicacions socials. Aquesta formació també ha de proporcionar al professorat recursos metodològics sobre com portar la qüestió a l'aula.

Per a la participació i la democràcia

1. Recuperar la **gestió pública dels sectors productius estratègics** (energia, aigua, sanitat, educació, cures...) i augmentar el control social sobre les grans empreses.
2. Impulsar la **transició energètica vehiculant la participació social** en les noves inversions en energies renovables.
3. Apropar la **presa de decisions a la gent**, amb més transparència i divulgació que promogui l'empoderament col·lectiu sobre l'economia, instaurant les assemblees ciutadanes.
4. Arbitrar nous mecanismes i potenciar als existents, per practicar la **democràcia participativa a la política municipal**. Intensificar la participació als barris.
5. Actuar contra la **bretxa digital**. Necessitat de garantir l'accés a internet per a tothom per evitar més desigualtats socials en l'àmbit educatiu i altres.